

պական վերահսկիչ մասնաժողով հիմնա-
յուց և յայտ ունի այդ ֆինանսական նոր
անձնաժողովն իբրև կատարուած իրո-
ղութիւն պետութիւնների առաջը դնել
«Եթէ գործը շարունակի այս ճանա-
պարհով առաջ գնալ, զուցէ բունի մի-
ջոցները ձայն հասնի մեր ականջին: Խնդիրը միայն այն է, թէ ըստի պե-
տութիւններն արդեօք կը համաձայնեն
այդ բանին: Ի հարկէ, եթէ Ռուսիան
համաձայնի եռանդուն միջոցներ ձեռք
առնել, այն ժամանակ կարելի է լաւ
հետեւանքներ սպասել պետութիւնների
ջանքերից, որովհետեւ անկասկած է, որ
Գերմանիան կը հետեւի Ռուսիային: Բայց
ինչպէս լսել եմ, սեօր Ֆրիլիպ Գեռլին
իւր զեկուցագրերի մէջ կասկածներ է
այտնում այս մասին: Ինչպէս երևում է,
նա խիստ վատնել է և ուղղակի յայտա-
բարում է, որ արդէն ուժասպառ է ե-
ն ինքը:

«Էնց նոր իմացայ, որ Դուռը մի նոր
խաղ է սկսել փող ձեռք բերելու համար:
Նա երկու դանդաղ տեղերում բանակ-
ցութիւններ է սկսել Կիպրոսից իրեն
հասանելի տարրի իրաւունքները գրաւ
դնելու: Դուռը յայտ ունի, թէ այդ ճա-
նապարհով իրեն կաշոյի ձեռք բերել
մօտ մի քառորդ միլիոն ֆունտ ստեռ-
լինգ: Սակայն, կասկածելի է, որ այդ
խաղն աջողի նրան: Դժուար թէ սրեւ
բանկ համաձայնի այդ փողերը տալ նրան
յիշեալ տարրի վրասականով, առանց ի-
մանալու, թէ ինչպէս է նայում այդ
գործի վրայ անգլիական արտաքին
գործերի մինիստրութիւնը:

Ռեֆորմների ծանօթները, անգլիական
թերթերի ասելով, ոչ թէ քննում են,
այլ կարծես թէ աւելի ու աւելի աշա-
լուրջ են դառնում: Երբեք-Քեօզլում և
Դրան մէջ մշակում և մինչև անգամ
մասամբ գործադրում են դանդաղան
«հակա-ռեֆորմներ», որոնք նպատակն
է ուժամբար անել դեպքերի մշա-
կած ռեֆորմների ծրագիրը: Այսպէս,
Դրան մէջ կազմուած է «հայկական ռե-
ֆորմների» մի ծրագիր, և սույլ խնդ-
րական իրադէտով կարգադրուած է Նիւր-
պական Թիւրքիայի նահանգներում ե-
րեք վաշտ ժողովրդաբնակ կազմել բոլոր
կրօնի մարդկանցից: Միւս կողմից դեռ
պահանջը զեկուցուածներ են ստացել, որ
Փոքր Ասիայի հիւսիս-արեւմտեան մասում
երկրի մահմեդական բնակիչների չեն

լսում իշխանութեանը և շարունակում
են իրենց վայրագութիւնները:

Դեպքանների խորհրդակցութիւնների մա-
սին Գ. Պոլսից Գարեգի մինիստրական
«Temps»-ին գրում են հետեւեալը.

«Առաջուայ պէս խիստ դադարի են
պահուած խորհրդակցութիւնները: Վեց
մեծ պետութիւնների դեսպանները հա-
ւաբար են իրենց աւագագոյն ընկե-
րով մօտ և պարտադրում են առանց քար-
տուղարների ու արձանարկողների:
Թարգմաններն այլ ևս գոյութիւն չունեն
չեն վազում Բ. Դուռը և դեսպանների
նախասենեակներում այլ ևս չեն երևի-
ւում: Թուրք մեծամեծների թողած կրթի-
նակօղիկները: Դիւանագիտութիւնը հա-
ւարում է ուժերն և կեդրոնանում:
Ասում են, որ ներկայումս դեսպան-
ների միջև արդէն համաձայնութիւն է
կայացել հետեւեալ երկու կէտերի վե-
րաբերմամբ.

1) Կազմել վարչական վերակազմու-
թեան ծրագիր, որի ժամանակ ամենից
առաջ պէտք է ի նկատի առնուի Օսմա-
նեան կայսրութեան ամբողջութիւնը:
Հայոց և կրեպական գործերի պատճա-
ռով առաջին դժի վրայ դրաւած առան-
ձին խնդիրները չպէտք է քննուին
զատ-զատ, այլ նրանց հիմքը պիտի լի-
նի բնակիչների բոլոր դատակարարի
կեանքի մանրամասն ուսումնասիրու-
թիւնը, որովհետեւ նրանք բոլորն էլ մի
տեղից տանջուած են վարչական ան-
կարգութիւններից: Անկասկած է, որ
պատասխանատուութիւնն ընդարձակ չա-
փով կը վերաբարձնուին Բ. Դուռին:

2) Անհրաժեշտ է դիմել ստիպողա-
կան միջոցներ ի դէպ, եթէ Նիւրպա-
յի առաջարկներն ի նկատի չեն առ-
նուել կամ թէ սույլ խնդիրներ ընդունած
ռեֆորմները չեն մացուիլ պաշտօնը ու-
րոշուած ժամանակամիջոցում,

Դեպքանների խորհրդակցութիւններ, ինչպէս
Պոլսից հեռագրում են «Times»-ին, լաւ
հետեւանքներ է ունենում և թէ փետրու-
ար ամսին վերջնականապէս պատրաստ
կըլինի ռեֆորմների ամբողջ ծրագիրը:
Ինքը սույլ խնդիր խոստովանելով, որ
թրքական վարչութիւնն հիմնական պա-
կասութիւններ ունի:

Ք Ր Ո Ն Ի Կ Ո Ն

Թիֆլիսից «Նովոստի» լրագրին հե-
ռագրում են, որ 40,000 հայ գաղթաւ.

կանները 22,000-ը Գարսի շրջանում
է և 14,000-ը — Սեւ-ժառի նահանգում:
Առաջածները գտնուած են Երևանում
և նրա շրջակայքում: Գաղթականներին
մինչև Կարսն պահելու համար հարկա-
ւոր կը գան հարիւր հազարներ, Մա-
հուան գէպրեք են պատահել երեխանց
մէջ ցրտից և սովից:

Յունուարի 14-ին Նորին Վեհափա-
ռութեան անուանակոչութեան օրը
վանքի աւագ եկեղեցում հանդիսաւոր
պատարագ մատուցուեց, որից յետոյ
մաղթանք կատարուեց Թիֆլիսի հոգե-
ւորական դասի ներկայութեամբ: Պա-
տարագին ներկայ էին ներկայիս զաւր-
ցի աշակերտներից շատերը և մի քանի
ուսուցիչներ, բացակայում էին հոգա-
բարձուները: Արձակուած էին և ծխա-
կան ուսումնարանների սաները:

Թիֆլիսի նահանգական դատարա-
նում երգուեալ և մասնաւոր հաւատար-
մատարները ստորագրութիւն բաժնով
իրենց մէջ յօդուտ Թրքիայի գաղմակա-
նոր հաւաքել են 300 բուլի, որը նա-
հանգապետի ձեռքով ուղարկուի Գով-
կասի կառավարչապետի դիւանին:

Հինգշաբթի, յունուարի 15-ին (այ-
սօր) երկրորդ անգամ կուսակցայ Աղի
Բորգի կոնցերտը գաղթական հայերի
օգտին, հայոց Բորգից, ընկ. ձեռնե-
րեցութեամբ տալիս այդ կոնցերտի
նպատակն այնքան համակրելի է, որ
այդ հանգամանքն արդէն պիտի բաւ-
ական լինի դէպի իրեն գրուելու Թիֆ-
լիսի հասարակութեանը: Մարդ ա-
ռիթ ունենայ երեւել Աղի Բորգիին
յսելու և այդ առիթից չօգտուի — դա
մեք է, յանցանք է:

Անգիւնները լսեցին Թիֆլիսի թատ-
րում «Կարմին»-ի դերում երգչուհի
Միւնիստերիցին: Զարմանում ենք, որ
այդ երգչուհին համարձակուած է «Կար-
մին»-ը խոգայ այն էլ այն ժամանակ,
երբ երեւել Կարմին-Բորգին Թիֆլի-
սում է:

Համեմատել այդ երկու երգչուհուն
անկարելի է Բայց ինչու, կարելի է
Միւնիստերիցին այն չափով կարող է
հաստատուել Բորգիին, ինչ չափով դե-
րասան Աղայեանին կարելի է համեմա-
տել Աղամեանի հետ:

Խնդիր էր յարուցուած Թիֆլիսում
զեկուցուած Թիֆլիսի ուսումնարան
հանապաւում Կարսի ուսուցչուհի
Ինչպէս Գեորգիուհից հաղորդում են
«Նով» Աղագ. ինչպէս մայր խնդիրն ար-
դէն քննուած է երկրագործութեան և պե-
տական կառուածների մինիստրութեան
մէջ:

Յունուարի 14-ին մայրաքաղաքի Թի-
ֆլիսի շտապուցիցին Թիֆլիսում:

1896 թուի ընթացքում Թիֆլիսի
քաղաքային խորհուրդը ունեցել է 64
նիստ: Բոլոր իրաւասուններից միայն ե-
րեք հոգի՝ պ. պ. Արշ. Բարեանը, Իւա-
նեմկովն և Ա. Վարդապետանը ներկայ են
եղել են բոլոր նիստերին:

Այսօր աղանակականների բանկի թա-
նում նա զերսանները խոգարում են ի
նպատակ պ. Ա. Սարգսեանի պ. է. Տէր-
Պրիկորեանի «Դամակիւս Սուր»-ը և
նոր վոդկին (փոխադր. պ. Սարգ-
սեանին): Գ. Սարգսեանը հայ լիմի
հին և աշխատաւոր ծառայողներից մէկն
է: Սցենարիստի ծառայութիւնից շատ
բան է կախուած ներկայացումները յա-
ջող տանելու համար, բայց բեմի վրայ
այդ ծառայութիւնը չի երևում: Վերջին
տարիներն պ. Սարգսեանը բացի իւր
ոսկրական բեմական պաշտօնից, զա-
նազան վէպեր և երգիծաբանական
գրուածքներ փոխադրում է և բեմին յար-
մարեցնում:

Մօտ օրերն «Նով» Աղագ. ասելով,
Թիֆլիս է գալու Գեորգիուհի երկխա-
նորի ֆիլմերական կրթութեանը նպա-
տող և ժողովրդի առողջութեան մասին
հոգ տանող ընկերութիւնների անդամ
պ. Ի. Մ. Ռադեցկին: Գ. Ռադեցկին
վաղուց արդէն չըջում է Ռուսիայի քա-
ղաքները և մոտակայի ֆիլմերական
կրթութեան մասին հրապարակական
դասախօսութիւններ է կարգում: Թիֆ-
լիսում երկու դասախօսութիւն է կար-
գուել 1) մանուկների ընտանեկան և
ուսումնարանական տեղեկագրական
պայմանները և 2) «Փողոցային» կո-
չուած երեխաների մասին: Բացի դա-
սախօսութիւններից, պ. Ռադեցկին մտա-
ղիւ է և մի երկու մանկական հանգե-
ներ սարքել դանդաղ խաղերով, պա-
րերով և երգեցողութեամբ:

Մարտի յուզուած կործին:

Արմենակը մասամբ գուշակուած էր
նրա ներք կատարուող փոթորիկը և
ցանկիւն էր իրեն, որ նա պայթէր սի-
ւոյ խոտովանքի բաւերով, այդ պատ-
ճառով էլ հարցերը.

— Մի՞թէ դուք գիշացիք, օրիորդ, որ
բարձրացանք այստեղ:

— Զգիտեմ... Թուած է ինձ թէ մօ-
տեցել ենք արարչութեան, թէ գտնուած
ենք երկրորդութիւններով ու գաղտնի-
ներով լի կեանքի մակերեսից շատ
վեր, ուր սրտերն այնքան ազատ են
զգում իրենց սիրով բարակելու և ուր
լիզուները չեն կաշկանդուած սրտի
զգացումների թարգմանը հանդիսանալ:

Եւ նա բազմակները բանալով փարեց
Բէկեանի վրով:

— Էլ չեմ նախանձուած թռչնիկներին,
մրմնջալ նա. — բայց չգիտեմ, զուր էլ
զգում էք, որ... սիրում եմ ձեզ... Դուր
էլ սիրում էք...
Արմենակը չպատասխանեց, այլ քրի-
քը լուծեալ խոտերից իւր գլուխը և
նրանք շրջապատեցին միմեանց...
Հանդիպակաց ճիւղի վրայ թաւած թռչ-
նիկները դեռ երգում էին իրենց սիրոյ
մեղեդին. նրանց քաղցր դալարիկները
արձագանք էին առնում այդ զոյգ սիրող
սրտերի մէջ:

IX.
Մրանից մի քանի շաբաթ յետոյ Բէ-
կեանը Գարեգում ստացու հետեւեալ նա-
մակը իւր սիրելի.

Յունուարի 14-ին Թիֆլիսի ու. Նու-
նէի օրիորդաց ուսումնարանում տարի-
կան հանգիստ տեղի ունեցաւ: Անցեալ 1895
— 96 ուսումնական տարուայ ընթաց-
քում ուսանելիս են եղել 485 աշակեր-
տուհի: Խաղաղ վերջը աւարտել են 37
հոգի: Հաշուից երևում է, որ ներկա-
յումս այստեղ օրիորդ աշակերտուհի-
ների ամենամեծ տոկոսը կազմում են
ուսանելը, վրացիք և յետոյ հայերը:

«Ճշմոքիս Փաւրցելի» լրագրիւր խնդիր
է յարուցիլ ծառաների համար Թիֆլի-
սում փոխադարձ օգնութեան արկ հիմնե-
լու: Այս լրագրի ասելով ներկայումս
Թիֆլիսում մօտ 3500 խոհարար, խո-
հարարուհի և սպասաւոր կայ:

«Պատկի» լրագրիւր հաղորդում է, որ
ստացուած մասնաւոր հետաքրքից ի-
մացուած է թէ Լեւոն Լալայեանցի դա-
տը (թղթատարուած գործ դրած խոր-
դախութեան համար) սենեկում անհե-
տանք է թողել:

ՄԵԶ ԴՐՈՒՄ ԵՆ

ՄԵՐՎԻՅԵ. — Գաղթականների հոսանքի
ծայրը հասաւ և Մերվ. առայժմ այս-
տեղ գաղթականներից եկել է մի ըն-
տանիւր բողոքացած չորս անդամներից,
որոնցից երկուսը փոքրիկ են: Մարդու
սրտից արկում է կաթնով երբ իւր աչ-
քով տեսնում է այդ թշուառներին
ցնցոտիների մէջ փաթաթուած: Լաւ-
դրներից տեղեկացել էինք այդ թըշ-
ուառների վիճակի մասին, բայց այն
ազդեցութիւնը չէր գործել մեզ վրայ,
ինչ ազդեցութիւն որ գործեց առաջի
անգամ մեր աչքով տեսնելիս: Հուտա-
փոյթ օգնութիւն հասցրին մի քանի
մարդասէր մարդիկ, նուիրելով վեր-
մակներ, հագուաներ, թէյ, շաքար և
այլն: Բայց ինչքան լաւ կըլինէր, որ
գտնէ հերթով բժիշկ հրաւիրէին դրանց
համար: Բացիցեց ազատեցինք, բայց
պէտք է հոգ տանինք և նրանց առող-
ջութեան մասին:

— Ջրօրհնեց հանգեալ այս տարի
միգրանտ շատ փոքրուր անցաւ. աղօ-
թատունը ծայր է ի ծայր լինել էր ժա-
մուտներով: Երկու օր խառնութեան
փոխ էին առանց բացառութեան:

ՎԱՂԱՐՁԱՊԱՏԻՑ. — Մերք արդէն մեր
մի շաքար թղթակցութիւնների մէջ ցայց

«Սիրելի դուտկաւ:

«Պոլսից գրած նամակից պատասխա-
նելով, շտապում եմ ուրախութիւնս
յայտնել քեզ ինձ անձնաթ օրիորդ
Ջաբրին հետ նշանուած լինելու մա-
սին: Ներողութիւն եմ խնդրում, որ ա-
ռանց ինձ նշանուեցար և յայտ ես յայտ-
նում թէ ես չեմ զլանալ տալ հաւա-
նութիւնս... Այո, ես այդ չեմ զլանալ
քեզից... Ընդհանրապէս կը փափաղեի
օր առաջ գրելի հարսնացուիս, որին
այնքան գովում ես, և համարեմ նրան:

«Գրում ես, թէ Ջաբրին հետ պայման
էք արել, նոր տարու արձակուրդներին
ինձ հետ Պոլսի գնալ և օրինաւորապէս
նշանուելով կըլինի դառնալ Պարիզ ու-
սումը շարունակելու... Հաւա լաւ կար-
գադրութիւն է, բայց աւելի ուրախա-
ցրեց ինձ այն բանը թէ Ջաբրին էլ
հետեւեալ պիտի գալ Պարիզ մանկավար-
ժութիւն ուսանելու: Չեւ կարող դա-
շակել, թէ որքան ուրախացրին ինձ
այդ յուրերը և թէ ինչպէս սիրտս լըց-
ւում է ազնիւ հպարտութեամբ, քեզ նը-
ման որդի և Ջաբրին նման հարսն ու-
նենալու համար...
«Ցանկութեանդ համաձայն, ես չու-
տով կըլինիմ Պարիզում, բայց առայժմ
զրկում եմ քեզ մայրական ջերմ համ-
բուրներս:

«Բեզ կաթոգին սիրով սիրող մայ-
րը...»
(Կը շարունակուի) Արշակ.

ԲԱՆԱՍԻՐԱԿԱՆ

Ք Ո Յ Ր Ը . . .)

(Գաղանդի զրոյց)

VIII

Քոյուկ-Դէրէի բարձրագոյն բլուրնե-
րից մէկի գագաթին մօտ դուրս է նա-
ւում մի ապառաժ, նման կոփածոյ պա-
տուանդանի: Անջիւղ նա նայում է Վոս-
փորին, որի ստերի տակ բացուած է
ամենախոր ձորերից մէկը: Երեք կող-
մից նա շրջապատուած է սաղարթա-
ծիտ ծառերով, որոնց ճիւղերը տարա-
բանելով և միմեանց հետ հիւսուելով
կազմում են մի բնական տանիք, ծած-
կուած ծառերի հետ վեր բարձրացող
բաղնիքների ու պատատուկների ծաղ-
կեայ գոյնզգոյն ողկոյններով:

Երկայնեան ժամը երեքն էր, երբ Բէ-
կեանն ու Ջաբրին ուրախ զրոյցներ ա-
նելով հասան այդ տեղին: Տեսարանը
հրաշալի էր: Նրանք լուռ ու անշարժ
նայում էին դէպի իրենց ստերի տակ
բացուող կանաչ անդունդը, դէպի ալի-
ծոտի Վոսփորը, դէպի հեռաւոր լեռանց
ալիքները, որոնք գնալով մի տեսակ
նոսրանում ու անյայտանում էին հե-
ռաւոր հորիզոնի ետև: Տպաւորութիւն-
ները զօրեղ ու հարուստ էին. թուում

1) Տես «Նոր-Գար» № 4.

հնր տուել, թէ ինչպէս մի կողմից ս. էջմիածնի զանաւորները փող չունին իւր ընթացիկ ծախսերը ծածկելու համար և սակայն անհաւանական թիւով փողի վերածելու, միւս կողմից անհոգութիւնից և ս. Սինդիկ նպատակաւոր դրոշմներով վանքը վնասներ է կրում (անտեսեցին, այդպէս չէր լինէր)։ Եւ ինչպէս, մինչդեռ ինքն է մի փոքր հոգաւորութիւն լինէր, կարգ և կանոն չլինէր վանքը ներքինեան մէջ չէր լինել և ոչ միայն վիճակներից արգելանքներ կանոնաւորապէս կատարուէին, այլ և նորաւորողիւրներ կը գտնուէին եկամուտի համար։ Այժմ նոյն իսկ այստեղի արդիւնքները կորչում են։ Ահա օրինակ հենց Վաղարշապատը, ուր ամենայն տարի նորաւոր չէնքեր են աւելանում, բնա կարաններ կանոնացուած, որոնք լաւ արգելք են տալիս, իսկ վանքը հանգիստեան է մտնում դրան։ այդ բաւական չէ, իւր ունեցած շինութիւններից էլ ոչ մի արդիւնք չստանալուց զատ վր. նախնիք է կրում։ Բաւական է միայն մի զէպը ինչեք. վանքը գիւղի լաւ տն. դում ունի մի տուն, որ պ. Կանչկուն տուել է վարձու տարեկան 200 ռուբ. լիով. բայց ահա 5 տարի է, որ ոչ մի կողմից վարձ չստացուելուց զատ այս տարի էլ վանքը 1000 ռուբլի ծախսով է տուել նորոգելու համար. դուրս է գալիս, որ 1000 ռ. տնավարքը կորչելուց զատ մի 1000 ռ. էլ փխջեղ են տալիս... Ի հարկէ վանքի դաժնամարտը դատարկ կը լինի։

ՆՈՐ-ՆԱԽԻՃԵՆԻՍ. — Թեմական դպր. րանցիկ հոգաբարձական ընտրութեան համար արդէն հրապարակուի բաժաններից։

Ելի շատ ենք տեսել թեմական դպր. րանցիկ հոգաբարձական չըջանի լրա. նալը և նորերի բնորոշութիւնը, բայց ցարք բարդ չունեցանք այն կանոնաւոր ընթացքի մէջ տեսնելու, որովհետեւ հոգաբարձականը դպրանոց յաճախելու և դուրս մաշելու սովորութիւն չունին, ուստի և դպրոցի կառավարութիւնը թողել են անընդհատ և անկող մարդկանց ղեկավարութեանը։

ՂԱՅԱՄԻՅ. — Հաղորդման վանքի մօտ երեսուն տարուայ վաճառար և Ղազարի բոլոր գիւղացիների հայր Պօղոս վարդապետ Տէր-Մարգարէսն, որ ա. նակնկալ վախճան ունեցաւ և թաղուեց ս. էջմիածնում, դադարեցի մի քանի արդեցիկ և բարեկամ մարդկանց խնդրել է, թէ՛ «որտեղ էլ որ մենեմ, խնդրեմ, ամբմին իմ սիրած հաղործմանի վանքի պատերի տակ թողուի տաք...»։ Այդ հայրական խնդրի կատարելու համար վերադառնալ մեծ. պարտնենք արդէն աշխատում են նորին Օծութիւնից Պօղոս վարդապետի նշխարների անդաւորութեան իրաւունքն առնել։ Ասում են, որ մահաւան լուրջին ինքը խնդրել է հաղործումը թողել և հենց զրա համար էլ երեք Թեոդորմը կատարեցին և ս. էջմիածնում, բայց միաբանութեան մէջ համաձայնութիւն չկայանալով, նրա կտակը չեն կատարել։

Լիայոյս ենք, որ նորին Օծութիւնն իրաւունք կը տայ Պօղոս վարդապետի նշխարները տեղափոխելու այնտեղ։

ԵՐԵՎԱՆԻՅ. — Ռուսիայի, ինչպէս և ամեն մի լուսաւոր առաջադէմ պետութեան զլխաւոր հոգաւորութիւններից մէկն էլ պատիւ կանոնաւոր և շատ փոքր հաղորդակցութիւնն է, որը այժմ մատչելի է վարձել ընդհանուրին և արժէքի կողմից։

Մենք, երեսնցիներս Պետրոսեայի լրագրներն ու նամակները ստանում էինք 1896 թուի վերջը եօթն օրուայ ընթացքում, իսկ Թիֆլիսից — նամակն ու օրուայ լոյս տեսած լրագիրը երկու օրուայ երկկողման. և զա փոքր ի շատ հաւանալի էր, քանի որ միայն 88 վերստը երկաթուղով, իսկ 172

վերստը պոստային սայլակով էր հասնում մեզ ուղարկուած կորեպոնդէնցիան և այդ երթեկութեան միջոցը minimum-ը կարելի էր համարել անշուշտ, համեմատելով ժամանակն ու տարածութիւնը։

Բայց արի տես, որ Վոլկոսի երկու-թուղու կառավարութիւնը ինչ ինչ յարգելի թէ կամայական պատճառներով վերեւում յիշուած այդ շնորհն էլ է մեզ շատ համարել և կարգադրել է փոփոխել անդրկովկասեան երկաթուղու երթեկութեան ժամերը, առանց աչքի առաջ ունենալու, որ ամբողջ Գաւաթի և Երեսնի նահանգների և Պարկաստանի մի մասի ազգաբնակչութիւնները օգտուած են միմիայն Ազոտաֆա կայարանից, որոնցից շատերը յարաբերութիւն ունենալով գլխաւորապէս Ռուսիայի և մասնաւորապէս արտասահմանի հետ դրելու են մի ամբողջ օրից. իսկ լրագիր ստացողի կամ վաճառակաւի, նամանաւանդ վերջինի համար մի օրուայ յետաձգումը մեծամեծ վնասներ կառող է առաջ բերել։

Մենք համոզուած ենք, որ երկաթուղու վարչութիւնը այս կողմի ազգաբնակչութեան հետ մի որեւէ քէն կամ նախանձ չի կարող ունենալ, որ այդպիսի անսպասելի պատիժ հասցնելուց մեղ և որ առաջին յարմար դէպքում կը փոխի իւր այդ կարգադրութիւնը, երբ իմանայ կամ ուշք դարձնի թէ որքան մարդիկ կարող են վնասուել դրանից։

ԳՆԵՏԱՅԻՅ. — Թեմական առաջնորդի կարգադրութեան համաձայն ս. Գէորգ եկեղեցու նորակառույց խանութների ապօրինի կերպով տրուած կապալը ոչ չընշանում է։ Սպասում ենք, որ հոգ. մեծաւոր իշխանութիւնը խրատուելով իւր գործած այդ սխալից կը շտապի մօտ օրենքով կանոնաւոր աճուրդ նշանակել։ Ռմսը պնդում են որ նախարարով կապուած պայմանները քանդել անկարելի է, ուստի և այնպէս կը մնայ, իսկ շատերի կարծիքով կապալ քանդելը հնարաւոր է միայն թէ չհամաձայնող կողմը պէտք է պայմանագրի մէջ յիշուած տուգանքը վճարի. հաւանական է, որ այս կերպով էլ վերջանայ գործը, ուր հոգն է թէ եկեղեցին մի քանի հարիւր բուրլի սուծի շնորհիւ անհոգ կառավարիչների Ի ղէպ պիտի նկատենք որ ս. Գէորգ եկեղեցու շահերը հենց սկզբից կանոնաւոր կերպով չեն տարել, մուրհակներ կան, որոնց վաւերականութեան (10 տարուայ) ժամանակամիջոցն անցել է, բայց մէջ տեղը փող չկայ։ Հարկաւոր է այս էլ նկատել, որ այս եկեղեցու ծխականների թիւը 30-ից չի անցել, թէ և, բազմաթիւ եկուոր ծխականներ և եկեղեցուներ ունին. բուն 30 տուն ծխականներն էլ ըստ մեծի մասին արհեստաւոր ու աղի կանայք են, ուստի և եկեղեցական ընտրութիւններին ամենաշատը հաւանում են 6—7 հոգի միայն և այս ամբողջական ձեռքով է վրձնուած եկեղեցական բոլոր ընտրութիւնները, քննուած հաշիւները, ընտրում վերաստուգող յանձնաժողովի անդամներ և այլն։ Լսում ենք որ եկուոր ծր խականները խնդրալից գիտել են ս. Առաջնորդին որ թոյլ տրուի եկուոր ծր խականներին մասնակցելու այս եկեղեցու եկեղեցական գործերին...

— Տեղայն ձեռքալը երկաթուղու գործը շատ վատ է գնում, ամիսներով ծառայողները փող չեն ստանում։

Առուստուրը Գանձակում շատ սուտ է. հացահատիկի գները դարձեալ իշան ալիւրն 80—75 կ. ցորենը 58—65 կոպ. բրինձը 1 ռ. 30 կ. 1 ռ. 60 կ. պուզը։

Ժ Ա Ն Տ Ա Ս Տ

«Times» ի Բոմբէյի թղթակիցը գրում է, որ քաղաքի տեսարանը նկ. կայուն սարսափելի ճնշող ապաւորութիւն է գործում նայողի վրայ։ Բազալի կէտը

բոլորովին դատարկուել է. տները դատարկ են և նման են բաց գերեզմանների։ Փակ են խանութները, հասարակական հաստատութիւնները և բոլոր գործերը դադարել են։ Քիչ թէ շատ ունեւոր բնակիչները, թողել են իրենց բնակարանները և տեղափոխուել են շրջակայքը. գրանցից շատերն սպում են վրանների տակ և քաղաք են գալիս միայն մի քանի ժամով ու շուտով յետ փախչում։ Վախենում են, որ մաշքուր ջրի պակասութեան և առողջապահական պայմանների պատճառով այդ վրանաբնակները մէջ էլ մի նոր հիւանդութիւն խորհրդ կհիւայ։

ԹՂԹԱԿՑՈՒԹԻՒՆՆԵՐ

Ն Ա Մ Ա Կ Բ Ո Ւ Լ Ղ Ա Ր Ի Ս Յ Ի Յ
(«Նոր-Գար»-ի թղթակցից)

ՌՈՒՍՉՈՒԳ, 30 դեկտեմբեր. — Տաւալին հազար մոտ քաղ է ինք 4 օրուան առաջ պատահած դէպքի տխուր տպաւորութիւնը, անցաւ գիշերի նորից թաւալինին առաջ տեղի առաւարան մը ակնատեսան լինելու դժբաղդութիւնը ունեցանք։

Թաւալինին մէջ պատահարուած դադրական հայ ընտանիքների նպատ. վարչութեան կողմէ կարգուած մի պաշտօնեայ Պարուեակ անունով, շարաշար արեքցած, կէս գիշերին երթալով, թատրոնի դռները բանալ կուտայ ու իւր շուրջ ընդերքով դադրական կանանց և օրիորդներին քէֆ կըսարքէ, երգելով, պոսալով, կանչելով։ Այդտեղ կը գտնուին նաև բաւական սուտար թուով երիտասարդներ, որոնցմէ երկուսն անհանգիստ ըլլալով կը համարձակին բողբոջի Պարուեակի ապօրինի և խայտառակ վարմունքին դէմ. նա բարկանալով այդ յանդուգն քայլին բարձրագոյն հրաման կարձակել ու հացքանութեան կին-թաւիլ բոլոր երիտասարդներին պատժելու պատգամի հարուածներով։

Թեղծները կարծելով որ ամեն բան Պարուեակի բէկից կախում ունի, կամայակամայ ստիպուած հյու հպատակ կը լինէին նրա ամեն մի սպառնալիքներին։

Բայց այդ գիշեր երիտասարդներին մին գիշերային մթութենէ օգուտ քաղելով յաջողած է փախուտ տալ ու եղիւթիւնը իմաց տալ Ռուսչոֆի հայ երիտասարդութեան։

Տասնեկիւր երիտասարդներ անսի-ջապէս երթալով թատրոնի իւր աշքով կը տեսնեն որ հայ տիկիները, օրիորդները, երիտասարդները Պարուեակի ձեռք գերի դարձած էին բառին իսկական նշանակութեամբ։

Հետեւել օրն աղիւսագիր մը մատուցուեցաւ հայ երիտասարդութեան կողմէ Ռուսչոֆի թաղական խորհրդոց, որից յետոյ նպատ. վարչութիւնը հարկաւորեցաւ պաշտօնագրով ընել իրեն խորհրդակից ու հաւատարմ պաշտօնեային։

Ն. Թ.

Ահաւասիկ աղբիւսագրի պատճէիր. ՊՅՏՈՒՄԵՐՈՒ ԹՂՂ. ԽՈՐՀՐԳՈՒ ՌՈՒՍՉՈՒԳԻ

Մտորադրեալներս աղգային պարտականութիւն կը համարեմք ծանօթացնել ձեզ թատրոնի պատասպանից վայ կարգուած գծում և անբարոյական վերականգնելի ի գործ դրած բռնութիւնները և լրբութիւնները, որոց մենք ակնատեսան լինելու դժբաղդութիւնը ունեցանք երկ գիշեր ժամը 12 ին։

Եթէ երբէք ձեր իրաւասութեան գոլըս չէ և կը հետաքրքրուիք այս մասին մանրամասն և ստույգ տեղեկութիւններ քաղել, մենք բարեխօսար պատրաստ ենք բերանացի պատմել ինչ որ արդէն աշքով տեսած ենք։

Իրեն համառօտութիւն աւելորդ չենք նկատել աստ յիշել թէ թիւը կառավարութեան ճիւղաւեճ մաղապուր պըր ծոց մեր խնդհ պատասպանները,

ազատ հոգի վրայ իսկ և մեր թեաւ-կութեան տակ կենթարկուեն բռնութեան ճիշտ միեւնոյն ոճով, գիշերային հացքանութեանց պատայ բռնարարութեան և ծեծի։

Ինչ հեղանթիւն... Պարուեակ անուն անձի մը տալ մի այնպիսի փափուկ պաշտօն և ազատ ապարք, անոր հակամարդկային և անբարոյական ձգտումներին ո՞ր աստիճան խաղ կարգադրութիւն և որչափ անյարմար ընտրութիւն...

Սոյն կէտն յանձնելով ձեր արդարաւոր քննութեան և լուրջ մտածման կը խնդրեմք որ նոյն իսկ այսօր Պարուեակ անմիջապէս պաշտօնէն դադարեցնելով իրեն արժանի պատիժն անօրինել, հակառակ պարագային մենք Ռուսչոֆի երիտասարդները պաշտպան պիտի կանդիներ փրկելու մեր քոյրերու բռնարարեալ պատիւն, որովհետեւ մինչ ցարք նպատամտալոյց մասնաժողովին յանձնուած անթիւ աղիւսագիրները սպարդիւն մնացին։

Քաջայայտ ենք որ մեր սոյն խնդիրն ձեր աղիւս ընդունելութեան կարծաւանանք, որով չէք ստիպել մեզի ազգու միջոցներու գիմել...

Մնամք յարգանք՝ ստորագրութիւններ։

Գ Ա Տ Ա Կ Ա Ն

Յունուարի 13-ին նահանգական դատարանում քննուեց 1895 թուի դեկտեմբ. 27-ի գիշերը կատարուած հաղաւարի վանահայր նորատուեկեանցի սպանման գործը։ Մեղադրական գործից երեքս և 5. Նորատուեկեանցի սպանել են կողպետելու գիտաւորութեամբ։ Գատարուած քննութիւնը ցոյց է տալիս որ սպանութիւնը կատարողները եղել են չորս հոգի, մոտ կան վանքի բակը, կոտորել են վանահօր սենեակի պատուհանը և ներս են մտել. հրացանով գնդակահար են արել նրան և յափշտակել են սենեակում եղած չեղածը—փող, շորեր, այծաթեղէն։ Հիմնուելով վիճակներից ցոյց մուծների վրայ այդ սպանութեան համար քննութիւնը մեղադրում էր երեք հոգու. Ռուզուլար գիւղի բնակիչ Նիպոլ Այվազեանցին, Արտուր գիւղի բնակիչ Սեդէյ Բալաթարեանցին և Ս. Բալէյ հովուեանցին, որոնցից վերջինս փախել է. չորրորդ չարագործը մինչև այժմ էլ անյայտ է մնացել։ Մեղադրելու զլխաւոր փաստերը եղել են սպանուած վանահօր վարակը, որ գտնուել է Նիպոլ Այվազեանի տանը սպանութիւնից մի քանի օր յետոյ կատարուած խուզարկութեան միջոցին, որը ճանաչել է և վանահօր լուսաբարբ. գտել են դրա տանը և Բերդանի մի հրացան, որին յարմար է եկել այն գնդակը, որով սպանել են 5. Նորատուեկեանցին։ Բացի նիւթական այս ապացոյցներից մեղաւորութիւնը բարդուած էր և մի քանի վկաների կողմնակի ցուցումներով։

Բացի վերոյիշեալ մեղադրուածներից քննութիւնը մեղադրում էր և Թիֆլիսում ապրող 30 ամեայ մի կնոջ Եֆէմիա Էլիզաբեանցին (Նիպոլ աղգական) որի մօտ մի քանի ամիս ապրել է Նիպոլ և դրա մօտ էլ գտել են վերջինիս հրացանը։

Նահանգական դատարանը քննելով այդ գործը, յունուարի 13-ին երկու-յան 5/2 ժամին յայտնեց իւր վճիռը, որով Նիպոլ Այվազեանը մեղաւոր ճանաչուելով սպանութեան գործի համար, դատապարտուեց 12 տարի սա. ժանակիւ աշխատանքի, իսկ Սեդէյ Բալաթարեանցը և Եֆէմիա Էլիզաբեանցը բոլորովին արդարացան։

Ք Ա Ղ Ա Ք Ա Կ Ա Ն

ԱՆԳԼԻՆԱ
Անգլիական կառավարութիւնը վերջերս մի առաքելութիւն էր ուղարկել Բենին կողմը նեգրների թագաւորու-

թիւնը, որ գտնուած է Նիգեր գետի ստորին հոսանքի վրայ։ Առաքելութեան նպատակն էր գլխաւորապէս յորդորել Բենինի թագաւորին, որ նա վերջ տայ մարդկային զոհարելութիւններին իւր թագաւորութեան մէջ։ Բայց այդ առաքելութիւնը, որ բաղկացած էր 9 սպանակաւորներից և 250 նեգր-բեռնակիրներից, յարձակման ենթարկուեց բենինցիների կողմից. վերջիններս կոտորեցին առաքելութեան անդամներին, բացի 7 նեգրներից, որոնց աջուկեց փախչել մինչև անգլիական իշխանութեան տակ գտնուած գետափին, ուր նրանք մօտան «W» նաւը և պատմեցին առաքելութեան զլխին եկած պատահարը։ Վերջին հեռագրերը հաղորդում են, որ առաքելութեան անդամներից երկու հոգի էլ են ազատուել։ Ինչպէս տուած են, նրանցից ոչ ոք զինուած չի եղել, օրովհետեւ Բենինի թագաւորը սկզբից պայման էր դրել, թէ նրանց կեանքի համար երաշխաւորել կարող է միայն այն դէպքում, երբ նրանք իւր հողերը կը մտնեն առանց զէնքի։ Յարձակումը տեղի է ունեցել կրածաճանապարհին, գետափի և Բենինի մայրաքաղաքի միջև։

Այդ տեղեկութիւնը ստացուելու միւս օրը Լոնդոնում միմիայնների խորհուրդ կայացաւ, որտեղ վճռուեց անյապաղ Նիգեր ուղարկել այնտեղի անգլիական տիրապետութեան մէջ ծառայող բոլոր պաշտօնեաներին և սպաններին, որոնք արձակուելու տալուց մնալիս յայտնին են գտնուած, իսկ այնուհետեւ ուղարկել գիտաւորական մի արշաւախումբ Բենինի թագաւորին պատժելու համար։ Պատկազմը կը կատարի փետրուարից։

Այս դէպքը Անգլիայում մեծ յուզում է առաջ բերել։

«St.-James's Gazette» հաղորդում է, որ առաքելութեան փախած երկու անդամների են՝ կապիտան Բուրադան և Պ. Լուկ. Նրանք 6 օր թափառել են անտառում, նախ քան հասել են եւրոպական բնակավայրը։ Նրանք երկուսն էլ վերաւորուած են եղել և այժմ առողջանում են։

«Daily Chronicle»-ն ասում է, որ Բենինի միացումը Անգլիայի հետ արդէն վճռուած խնդիր է։ Բենինի թագաւորը գահնից կը լքի իւր և չըջակայ բոլոր ցեղերը կը հրաւիրուեն ողջունելու անգլիական զրօշակը, որը կը մօտան «առետու» քաղաքի՝ բերդի վրայ, ինչպէս անուանում են Բենինի մայրաքաղաքը։

«Standard»-ն ասում է, որ անգլիացիները պէտք է ամենից առաջ հոգան այն մասին, որ Բենինի թագաւորը և մահմեդական միւս տիրապետողները չմիանան իրար հետ, որով նրանք կարող են դժուարացնել անգլիական արշաւանքի գործը Բենինը նուաճելու։

ՔԱՂԱՔԱԿԱՆ ԼՈՒԲԵՐ

Այն լուրերի առթիւ, թէ պ. Նիկոլովը գիտական նշանակուած Պարիզում, բարոն Մորենհայմի տեղ, «Frank. Zeit.»-ին հեռագրում են 4. Պոլսից. «Ռուսաց լուսաւորող աղբիւրից ինչ հաղորդում են, որ պ. Նիկոլովին խոստացուած է կատարել իւր խնդիրը և ուրիշ տեղ գիտական պաշտօն տալ իրեն այն քանից յետոյ, հենց որ ներկայումս տեղի ունեցող բանակցութիւնները վերջանան։ Պ. Նիկոլովը գիտական կը նշանակուի Պարիզում, մինչդեռ 4. Պոլսի գետափի պաշտօնի համար համարում են զլխաւորապէս Աթէնի այժմեան գետափի պ. Օնուկին, որը երկար տարիների ընթացքում այստեղ աւագ թարգմանի պաշտօն էր կատարում։

— 4. Պոլսից օտարերկրեայ թիւթեւ. րին հաղորդում են, որ առաւայ գետ պանաւան աւագ թարգման պ. Մորսիմովը յետ է կոչուում։

— 4. Պոլսից հեռագրում են, որ Գուստ օտարերկրեայ գետաւանների մի յայտա

